

REVISTA „ROMÂNIA MILITARĂ” ÎNTRE NECESITATEA
REÎNFIINȚĂRII ȘI DIFICULTĂȚILE INERENTE NOULUI ÎNCEPUT
(1920-1921)

CRISTIAN-MARIUS BALEA*

„În intervalul 1919-1939 au apărut aproape 70 de publicații periodice cu tematică militară, ceea ce reprezintă mai mult de jumătate din numărul acestui gen de tipărituri, apărute în întreaga perioadă de dinainte și din timpul primului război mondial”¹.

Revistele și publicațiile periodice apăreau sub egida Ministerului de Război (Ministerul Armatei din 1930 sau Ministerul Apărării Naționale din 1932), Marele Stat Major sau a inspectoratelor de armă. Au mai fost tipărite publicații și sub egida unor comandamente teritoriale, comandamente de mari unități și unități militare, asociații ale ofițerilor de rezervă, precum și de către persoane private care făceau sau nu parte din cadrele active ale armatei.

După încheierea primului război mondial, armata, intrând din nou în activitatea ei din timp de pace, s-a făcut simțită necesitatea „de a se pune în discuție pe calea publicității, învățămintele trase din Marele Război precum și celelalte chestiuni de interes social, politic care interesează armata și sunt necesare a fi aduse la cunoștință ofițerilor”².

În aceste condiții, ministrul de război, Ioan Rășcanu, dispunea, prin Ordinul nr. 2763 din 13 mai 1920, ca Marele Stat Major să studieze chestiunea înființării unei reviste militare cu caracter general, la care să concureze toate valorile de seamă din armată și din afara ei: „Războiul recent, scoțând în relief învățămintele noi și punând în discuție idei de mare însemnătate asupra armatei viitorului, în toate țările conducătorii militari ca și oameni de stat, prin marile cotidiene, prin reviste de educație cetățenească, cât și prin reviste militare, își spun cuvântul asupra tuturor chestiunilor la ordinea zilei privind apărarea națională, organizarea și pregătirea armatei de mâine în raport cu nevoile timpului. La noi presa și puținele reviste nu agită deloc sau foarte puțin asemenea chestiuni. Articole izolate și la mari intervale de timp, ce apar pe ici pe colo, nu sunt de niciun folos din cauza valorii îndoielnice a revistelor și gazetelor în care sunt publicate.

* Pitești.

¹ *Istoria militară a poporului român*, vol. VI, București, 1989, p. 284.

² Arhivele Militare Române (în continuare A.M.R.), *Fond Cabinetul Ministrului*, dosar nr. 63, fila 3.

O bună revistă de largă cultură militară la care să colaboreze toate valorile de seamă atât din sânul armatei cât și din afară ar umple un gol ce astăzi este atât de puternic simțit atât în lumea militară cât și în cea civilă.

Ca o consecință, cu onoare vă rog, să binevoiți a lua deîndată în studiu crearea unei reviste care să răspundă din toate punctele de vedere acestui gol.

Baza de plecare în studiul ce se va face va fi popularizarea ideilor <<Armata de mâine>> și <<Națiunea înarmată>>, realizate cu concursul reciproc al inițiativei private și oficialității”³.

Pe baza ordinului dat la 16 mai 1920, Marele Stat Major, al cărui șef era generalul C. Christescu, a convocat Comitetul Consultativ de Stat Major, în cadrul căruia s-a hotărât compunerea Comitetului de Direcțiune, propunerea făcută Principelui Carol, de a primi președinția de onoare, modul în care să fie administrată revista, vărsarea fondului revistei dinainte de război la noul comitet. Același comitet concluziona: „Este absolut necesar reînființarea unei reviste de largă cultură militară, în care să se expună toate învățămintele trase din războiul european precum și să se facă toate propunerile relativ la nevoile armatei de mâine în legătură cu mijloacele economice, de personal, de material, de instrucție și educație militară”⁴.

Prin procesul verbal nr. 1 din 17 mai 1920, Comitetul Consultativ al Marelui Stat Major era de părere a se limita, pentru moment, aprobările la o singură revistă în care să se trateze toate chestiunile relative la armată, aceasta pentru a nu obliga ofițerii la cheltuieli mari.

La 22 iulie 1920, după aprobarea generalului Rășcanu din 6 iulie 1920, a fost convocat la Marele Stat Major comitetul care a reînființat revista după război în frunte cu șeful Marelui Stat Major, general de corp de armată Christescu C., general de divizie Istrati I., inspector tehnic al geniului, general de divizie Torocanu Radu, director superior al Serviciului Geografic, intendentul general de divizie Zaharia C., inspectorul tehnic al intendenței, general de brigadă Papană I. de la Inspectoratul Tehnic al Artileriei, general de brigadă Gorsky Al., primul subșef al Marelui Stat Major, coloneii Samsonovici N., al doilea subșef al Marelui Stat Major, Manu I. de la Inspectoratul Tehnic al Cavaleriei, comandor Negru C., delegatul Inspectoratului Tehnic al Marinei, coloneii Cerchez Leon de la Inspectoratul Tehnic al Învățământului, Rujinschi de la Inspectoratul Tehnic al Aeronauticii, Prodan Ion și Rădulescu Lazăr de la Marele Stat Major, locotenent-coloneii Procopescu D. și Vasilescu Gr. de la Inspectoratul Tehnic al Infanteriei și maior Popovici Andrei de la Aviație.

Comitetul de redacție, în frunte cu Samsonovici Nicolae, prin intermediul Secției 3-a Marele Stat Major răspândește un ordin circular către toate comandamentele și unitățile armatei, ordinul circular nr. 887 din 13 iulie 1920 prin care se anunța reînființarea revistei „România militară” și se făcea apel la toți ofițerii să contribuie cu scrierile lor.

„Simțindu-se nevoia apariției unei reviste de largă cultură militară prin ajutorul căreia ofițerii să-și poată îmbogăți și completa cunoștințele din studiul chestiunilor

³ Din trecutul „României Militare”. Cu prilejul comemorării a 75 de ani de la apariția ei în viața armatei (1864–1938), București, 1939, p. 265.

⁴ *Ibidem*, p. 266.

interesante deduse din experiența marelui război, dl. Ministru de război a aprobat înființarea revistei <<România militară>>.

Pentru atingerea acestui scop revista va publica lunar atât chestiunile generale care interesează armata, organizarea sa viitoare, cât și, chestiunile speciale ale fiecărei arme în parte: aeronautica, armament, învățământ militar, serviciul intendenței, serviciul sanitar, etc.

Din cauza scumpetei materialului de imprimat domnul ministru de război, pentru a veni în ajutorul ofițerilor a binevoit a acorda revistei o subvenție anuală, astfel încât, costul ei să fie cât se poate de redus. Revista face apel la toți domnii ofițeri din orice armă sau serviciu, datori a contribui prin cunoștințele d-lor, la scopul ce se urmărește, rugându-i să binevoiască a trimite revistei lucrările lor spre a fi cercetate și publicate. Lucrările vor putea îmbrățișa orice chestiune pe care autorul crede interesant a fi cunoscută⁵.

Rezultatul acțiunilor desfășurate în scopul înființării publicației militare se va materializa în Decizia Ministerială 605 din 8 octombrie 1920 publicată în „Monitorul Oficial” nr. 178/1920, p. 6555 care puneia temelia funcționării revistei.

Pentru a întreține și lărgi cunoștințele de cultură militară generală și profesională a ofițerilor armatei, precum și a concretiza învățămintele trase din Marele Război, pe calea unui organ de publicitate periodică, se lua decizia reînființării în ziua de 20 septembrie 1920, pe lângă Marele Stat Major, a revistei „România militară”. Aceiași decizie, alcătuită din trei articole, a fost completată mai târziu cu al patrulea articol în care se menționa că „toți ofițerii combatanți și asimilați din activitate vor fi considerați ca abonați ai revistei”⁶.

Măsurile organice hotărâte la reînființare au fost diverse: o gestiune diferită de cea a vechii reviste, prețul de 5 lei exemplarul contându-se pe 11.000 de ofițeri abonați, încurajarea ofițerilor dispuși a colabora cu publicații prin plata a 500 lei coala pentru lucrări originale și 250 lei pentru compilații, s-au alcătuit statutele revistei în 35 de articole pe 11 capitole, a fost înființată rubrica „Știri despre armatele streine” și s-a introdus rubrica „Concurs de aplicațiuni tactice pentru ofițeri”, „cu scopul ca prin rezolvarea diferitelor situații concrete, date prin temele publicate în revistă, să se pună în discuție noile metode de luptă, rezultând din întrebuintărea noilor mijloace de luptă”⁷.

Un membru al comitetului redacțional a fost însărcinat cu întreținerea în mod regulat a rubricii „Revista revistelor”, în care să realizeze un rezumat foarte succint al articolelor de marcă din revistele mai importante.

Revista nu a putut apărea la 20 septembrie 1920 datorită numărului insuficient de lucrări oferite spre publicare, primul număr al revistei reînființate apărând sub titlul „România militară”, „revistă generală lunară”, în ianuarie 1921.

Articolul program intitulat „1916-1920” făcea o prezentare succintă a evenimentelor desfășurate de la intrarea României în război până la finalul anului 1920, prezentându-se și rostul reapariției publicației dar și programul ei: „<<România militară>> umple un gol mult resimțit în armata noastră din cauza lipsei unei reviste în

⁵ *Ibidem*, p. 268.

⁶ *Ibidem*, p. 271.

⁷ A.M.R., *Fond Cabinetul Ministrului*, dosar nr. 63, fila 4.

care să se poată scri învățămintele deduse din războiul nostru precum și să se discute ideile noi ale organizării armatei de mâine”⁸.

Același număr conținea și statutele publicației, la capitolul I, „Constituirea revistei” arătându-se că aceasta are formatul de 7-10 coale de tipar fiind astfel structurată: prima parte, în proporție de ½ rezervată scrierilor de cultură militară, cuprinzând și teme; a doua parte, în proporție de ¼ destinată scrierilor și studiilor de caracter general științific, social; a treia parte, în proporție de ¼ destinată lucrărilor și revistelor mai de seamă care apar în țară și străinătate, recenziilor, dărilor de seamă, propunerilor, revistei revistelor, bibliografiilor, etc.

În capitolul al II-lea din statute era prezentat scopul revistei:

„a) Să dea publicității învățămintele trase din războiul mondial precum și studii relative la organizarea și nevoile armatei de uscat și marinei. b) Prin scrierile sale să contribuie la dezvoltarea culturală și fizică a armatei. c) Să urmărească progresele tehnice ale armatelor străine, pentru ca cititorii revistei să fie la curent cu ultimele progrese. d) Să folosească ca îndemn corpului ofițeresc pentru ca să contribuie la progresul armatei prin scrieri și lucrări atât originale cât și traduceri”⁹.

În capitolul al III-lea intitulat „Condițiuni de publicitate”, se făcea, referitor la lucrările trimise spre publicare, precizarea că acestea trebuie „să nu cuprindă polemici personale, indiscrețiuni, care ar primejdiu apărarea țării și în fine să nu atingă disciplina, sau să fie contrariu prestigiului armatei”¹⁰.

Capitolul al IV-lea prezenta organismele de conducere ale revistei: comitetul de direcție, redacția și administrația, profund detaliate în capitolele al V-lea, al VI-lea și al VII-lea.

În capitolul al VIII-lea se menționa că fondul revistei avea ca sursă de alimentare: abonamente, vânzările revistei, subvenții, donații, sume depuse. Abonamentele erau de două categorii: pentru ofițerii activi, de rezervă, funcționari civili ai armatei și pentru bibliotecile corpurilor, serviciilor și școlilor, etc.

În capitolul al IX-lea, „Verificări”, se menționa faptul că un ofițer de intendență însărcinat cu verificarea contabililor în bani și materii ai Marelui Stat Major urma a controla administrația revistei.

Capitolul al X-lea făcea referiri cu privire la convocarea organelor de conducere, în vreme ce capitolul al XI-lea informa privind condițiile de modificare a statutelor sau privind bugetul și darea de seamă anuală.

Articolul 35, ultimul din statute, menționa că apariția revistei s-ar putea suspenda vremelnic numai în caz de război, fondurile urmând a fi depuse spre folosință în conformitate cu hotărârea comitetului redacțional, ori a primi o altă destinație.

Bilanțul revistei „România militară” pe anul 1921 a fost de 97 de articole publicate, din care 64 de lucrări originale, 6 traduceri și 27 recenzii. Din cele 97 articole publicate pe 1921, 64 s-au referit la chestiuni generale, 4 la chestiuni de infanterie, 6 de artilerie, 4 geniu, 4 cavalerie, 7 marină, 2 pentru aviație, 1 pentru intendență și 5 sanitare.

⁸ „România militară”, an. LIII, 1921, nr. 1, p. 13.

⁹ A.M.R., *Fond Cabinetul Ministrului*, dosar nr. 63, fila 7.

¹⁰ *Ibidem*.

Ministerul de Război a căutat să facă toate înlesnirile posibile, aprobându-i toate cererile de personal, fonduri, mobilier, însă cu toată solitudinea ministerului, administrația revistei nu a putut obține decât foarte puțin din ceea ce sa aprobat. Nu s-au făcut în primul an al reparației abonamente la reviste străine deoarece cu câteva state (Polonia, Cehoslovacia, Bulgaria, Germania) a fost obținută, prin schimb, revista lor militară oficială.

În aceste condiții, zbatându-se între necesitatea prezenței sale pe firmamentul ziaristicii militare românești și dificultățile inerente noului început, revista care își întrerupea activitatea în august 1916, reapărând în ianuarie 1921 „răscolește gânduri, frământări și răspândește idei pentru dezvoltarea spiritului și întărirea armatei, în acord cu realitățile și năzuințele neamului și țării”¹¹.

¹¹ Din trecutul „României Militare”..., p. 262.

THE “ROMÂNIA MILITARĂ” MAGAZINE: THE NECESSITY OF THE
REFOUNDATION AND THE INHERENT DIFFICULTIES OF THE NEW
BEGINNING (1920- 1921)

Abstract

After the World War I the army began its peace time activity and the necessity of discussing the teachings of the big war became clear. Those teachings as well as other social and political issues had to be told to the officers. The leadership of the army led by the War Minister, the General Ioan Rășcanu, decided to refund the “România Militară” magazine. But there were two difficulties: a financial one and another determined by the insufficiency of the published material. The first copies of this third stage of the magazine, having as subtitle “general monthly magazine”, were published at the beginning of 1921.